

רועי חן:

"לבנות גשר-רפאים בין גדות של נהר שאפשר לחצותו רק בדאייה"

1. המתרגם הוא אכן משרת וככזה הוא זוכה לצפות באדונו עירום ועריה (זו הקריאה בשפת המקור, בזכוכית מגדלת). האדון מפקיד ביד המשרת פתק סודי (היצירה: השפה והתוכן) ומבקש מהמשרת למסור אותו לאהובה שאינה דוברת את שפתו (הנמען, קורא התרגום). המתרגם-משרת אחראי לקשר בין האדון לאהובה ובידו תלוי גורל הזוג. המשרת יכול למסור את תוכן הפתק בסגנון הולם, בלהט הראוי, בצניעות, או לסגל לו נימה משלו, משלב משלו, משמעות חדשה, ובינתיים לטנף אותו באצבעותיו עד שיעשה בלתי-קריא. יש גם משרתים הממתינים לאדונם עם פגיון מאחורי וילון – מאלה יש להתרחק.

2. לשמחתי אני כותב בשלושה כובעים שונים – כובע הסופר, כובע המתרגם וכובע המחזאי, כך שהשאלה הזאת תופסת אותי מוכן. המסקנה הראשונה – כשאתה כותב בשלושה כובעים – אתה מזויע כמו חזיר, ולכן זכור כל פעם לחבוש רק אחד מהם. המסקנה השנייה – אסור לבלבל בין הכובעים, כשזה שלך – זה שלך, כשזה שלו – זה שלו, וכשזה תאטרון – זה של כולנו. המסקנה השלישית – הושט יד אל פדחתך ובדוק שמתחת לכובע שלך לא מסתתר עוד כובע קטן – של המבקר העתידי. ומסקנה אחרונה – נסה לפעמים לכתוב בלי כובע. זה מאוורר את המחשבות.

3. מכל הגדרות התרגום החביבה עלי היא: "התרגום הוא אמנות הכישלון" (אומברטו אקו). יש משהו מלהיב בחתירה להצלחה כשמידת הכישלון ידועה מראש. אני מרותק מהניסיון לבנות גשר-רפאים בין גדות של נהר שאפשר לחצותו רק בדאייה.

4. אני לחלוטין לא מסכים עם לואיס קרול, בנושא הזה אני מצדד ללא ספק בדעתו של צ'רלס דודג'סון.

5. אני משתדל לתרגם יצירות שלא תורגמו לפני: "אנשים עלובים" מאת דוסטויבסקי, "סיפורי קולימה" מאת שְׁלָאמוֹב, "שדרות אפלות" מאת בונין ואחרים. עם זאת – היה מרתק לתרגם את "טרגדיות קטנות" של פושקין אחרי שלונסקי המפואר, דבר שדרש ממני להכפיל את יראת הקודש ולהסתכן ברצח-אב כפול.

7. נעשיתי מתרגם כי רציתי לקרוא במקור יצירות רוסיות. נטלתי מילון וכשגיליתי את הפירוש הראשוני של מילה זו או אחרת, התעניינתי כיצד היה אפשר לנסח את זה כדי שגם

הצורה והסגנון יעברו באופן הראוי למקור. ואז חיפשתי מילה נרדפת, ואז שיניתי סדר במשפט, ואז ניסיתי פתרון מקביל. עד שהבנתי שהפעולה המתישה והאובססיבית הזאת נקראת תרגום.

8. אני מתרגם משום שתרגום הוא דרך נהדרת ללמוד יצירות אהובות. לבחון אותן לעומק. אין קריאה עמוקה כתרגום.